

Opis źródła:

Plutarch z Cheronei (I/II w. n.e.) był greckim filozofem i retorem. Oprócz twórczości stricte filozoficznej, pozostawił po sobie kilkadziesiąt żywotów greckich i rzymskich wodzów, polityków i władców. Biografie zestawiane były parami, pokazującymi podobieństwa między wzorcami moralnymi Greków i Rzymian. Solon (VI w. p.n.e.) był ateńskim politykiem i prawodawcą. W późniejszej tradycji uważany za jednego z "Siedmiu mędrców". Zawarty w *Żywocie Solona* epizod o spotkaniu ateńskiego polityka z Krezusem (zm. 546), ostatnim władcą Lidii, potężnego królestwa w Azji Mniejszej, jest wydarzeniem fikcyjnym, choć pisał o nim już ojciec historii, Herodot (V w. p.n.e.). *Żywot Solona* był przez autora zestawiony z *Żywotem Publikoli*, rzymskiego polityka działającego tuż po obaleniu w Rzymie monarchii.

Miejsca wydania:

Plutarco, *La vita di Solone*, a cura di M. Manredini e L. Piccirilli, Milano 1998.

Przekład: Plutarch, *Żywoty równoległe*, tom. II, przekł. K. Korus i L. Trzcionkowski, Warszawa 2005.

Tekst źródła:

Niektórzy sądzą, że ze względu na niezgodność czasu należy odrzucić jako zmyślane jego [Solona - dop.] spotkanie z Krezusem. Ja jednak uważam, iż opowiadania tak słynnego, mającego tyle poświadczeń i - co jeszcze ważniejsze - tak odpowiadającego charakterowi Solona, przy tym godnego jego wielkoduszności i mądrości, nie należy odrzucać z powodu rzeczonych tablic chronologicznych, które poprawiało tysiące uczonych, lecz po dziś dzień nie zdołali uzgodnić między sobą sprzeczności.

(...) Wówczas król rozkazał otworzyć przed nim skarbce i oprowadzić go, ukazując sprzęty i kosztowności, choć Solon wcale tego sobie nie życzył, sam władca bowiem wystarczył, by wyrobić sobie zdanie o jego trybie życia. Gdy więc po obejrzeniu tego wszystkiego został przyprowadzony z powrotem, zapytał go Krezus, czy zna człowieka szczęśliwszego niż on. Kiedy Solon odpowiedział, że zna Telloś, swego współobywatela, i wyłuszczył, że ów Tellos był człowiekiem dobrym, pozostawił po sobie zacnych synów i dokonał żywota (podczas którego nie brakowało mu niczego, co niezbędne), walcząc za ojczyznę, wydał się Krezusowi kimś osobliwym i nieokrzesanym, skoro nie odmierzał szczęścia ilością złota i srebra, lecz przedkładał żywot i śmierć człowieka z ludu oraz osoby prywatnej nad tak znaczną potęgę i władzę. (...) Wówczas Krezus, całkiem już rozgniewany, rzekł: "A nas nie zaliczysz w poczet ludzi szczęśliwych?". Solon, nie chcąc ani schlebiać władcy, ani dłużej go gniewać, odpowiedział: "Hellenom, o królu Lidów, we wszystkich sprawach dał bóg poczucie miary i z powodu tego umiarkowania zagościła pośród nich pewna mądrość, jak się wydaje nieśmiała raczej i ludowa, a nie królewska i wystawna. Ponieważ widzi ona, że żywot zawsze doznaje różnorodnych losów, nie pozwala pysznić się na myśl o obecnych dobach ani podziwiać ludzkiego szczęścia, które ma jeszcze czas, by się odwrócić. Z ukrycia zbliża się do każdego pstra przyszłość. Komu więc bóstwo dało powodzenie do końca, tego tylko uważamy za szczęśliwego. Ale uznanie kogoś za błogosławionego jeszcze za życia, kiedy jest narażony na

związane z nim niebezpieczeństwa, wydaje się równie niepewne i bez znaczenia, jak ogłoszenie zwycięstwa i przyznanie wieńca jeszcze przed końcem walki”

Słowniczek pojęć:

Solon (VI w. p.n.e.)- ateński polityk i prawodawca. Ze względu na przypisywaną mu mądrość, zaliczano go do legendarnej grupy “Siedmiu mędrców”. Bardzo szybko powstały rozliczne tradycje przypisujące Solonowi spotkania z innymi, ważnymi postaciami historii.

Krezus - Ostatni władca Lidii (panował ok. 560-546), potężnego królestwa w Azji Mniejszej. Do dziś jego imię funkcjonuje jako synonim bogactwa.

Hellenom - tj. Grekom.

ogłoszenie zwycięstwa i przyznanie wieńca jeszcze przed końcem walki - Plutarchowy Solon nawiązuje do zwyczaju wieńczenia zwycięskich zapaśników po wygranych w trakcie igrzysk.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jaki cel miał Plutarch w przytoczeniu opowieści o spotkaniu Krezusa i Solona w pisanej przez siebie biografii. Uzasadnij odpowiedź.
2. Co składa się na szczęśliwe życie zdaniem Solona (według Plutarcha)?
3. Czym odróżnia się helleński (grecki) model życia od barbarzyńskiego?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jaki cele stawiano w starożytności wobec biografii jako gatunku?
2. Jakie jest podejście autora biografii do wątpliwości odnośnie historyczności opisywanego wydarzenia?

Wskazówki:

Szukając odpowiedzi należy pamiętać o tym, że w czasach Imperium Romanum istniały już mnogie tradycje, czyniące z Solona jednego z “Siedmiu mędrców”. O spotkaniu Solona z Krezusem pisał już ojciec historii, Herodot (V w. p.n.e.). Plutarch był świadomy, że opisywane wydarzenie nie miało miejsca. Pouczenie, które niesie za sobą anegdota jest dla niego ważniejsze niż jej wiarygodność. Wynika to zarówno z celu samej biografii, jak i oczekiwań ówczesnych odbiorcy od dobrze napisanej biografii. Warto zwrócić uwagę, że Plutarch, piszący w czasach rzymskiego cesarstwa, w dalszym ciągu odwołuje się do wzorców z czasów, gdy greckie polis miały realne znaczenie polityczne.

Literatura pomocnicza:

K. Korus, *Żywoty w służbie szczęścia* [w:] Plutarch, *Żywoty równoległe*, tom. II, przekł. K. Korus i L. Trzcionkowski, Warszawa 2005, ss. 23-28.

R. Kulesza, *Reformy Solona. Tak narodził się ustrój starożytnych Aten*: <https://wielkahistoria.pl/reformy-solona-tak-narodził-się-ustrój-starożytnych-aten/>

A. Ziółkowski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 2009, ss. 350-353.

Najważniejsze cezury:

Reformy Solona tradycyjnie datuje się na rok 594/3 p.n.e. Krezus zaczął panować ok. 560 roku p.n.e; a zginął najpewniej wraz z upadkiem swojego państwa w 546 roku, choć antyczne tradycje na temat jego losu są sprzeczne. Plutarch żył ok. 50-125 r. n.e.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Joanna Kunigielis